

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 13

15. okt. 1962

K. A. Hasselbalch
Forsøg med iltning
af forurenede
vandløb

Vandløbssikring
i Kolind sund

Fra arbejdet
med Skjern å

83. årg.

Oplag: 18.600

DAVID BROWN

overalt!

Ring eller skriv efter alle oplysninger, og vi tilsender Dem gerne vore brochurer.

David Brown 950 i arbejde på planteskolen

SALGSINSPEKTØRER:

Sv. Christoffersen,
tlf. Aalborg 3 51 23.

C. P. Simonsen,
tlf. Tørring 257.

Jørn Olsen,
tlf. Fabjerg 99 v/ Lemvig.

K. M. Nielsen,
tlf. Enghave 60 v/ Præstø.

Holger Jensen,
Glostrup, tlf. 96 55 50.

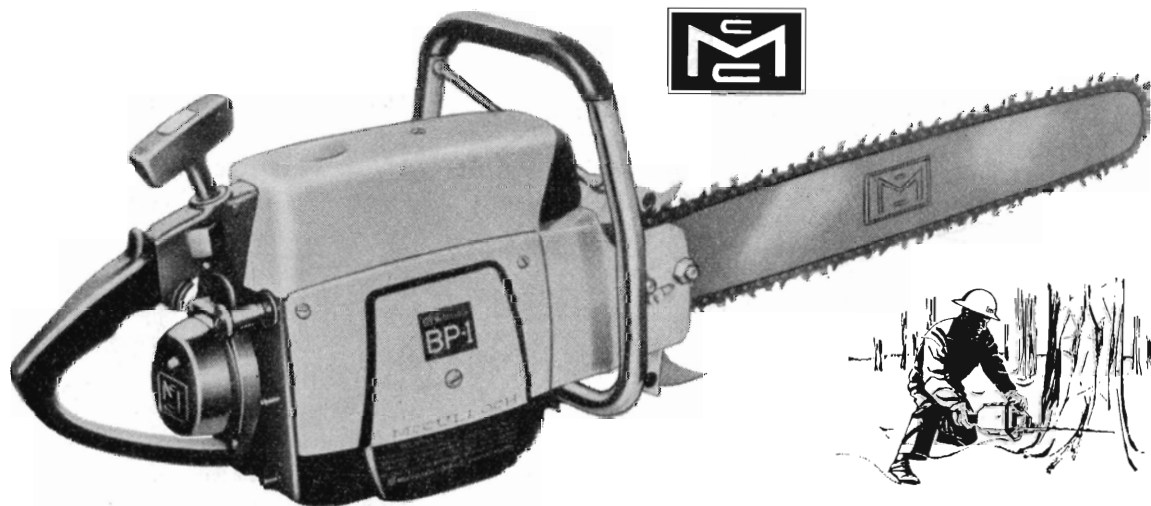
David Brown 950 har også på området hedeopdyrkning og plantagearbejde vist sig særdeles velegnet.

Ingen anden traktor i denne prisklasse har så meget standardudstyr, som David Brown 950, og dette i forbindelse med den fine kørselsøkonomi og arbejdssevne er uden tvivl årsag til den meget store efterspørgsel på David Brown 950.

A/s LANTRACO

BYMARK 2-4 - ROSKILDE: ROSA 5450

NY McCULLOCH sensation BP-1 kædesaven der filer sig selv

Verden over arbejder langt de fleste med McCULLOCH kædesave - de lette, stærke, sikre.
1-43 4,5 HK m. 12" sværd, 8,4 kg .... kr. 1.500,-
1-53 5,5 HK m. 16" sværd, 9,0 kg .... kr. 1.950,-
1-76 L 7,5 HK m. 18" sværd, 9,5 kg .. kr. 2.500,-

Nu kommer den nyeste McCULLOCH kædesav model BP-1 - den letteste sav i hånden ... vejer kun 6,8 kg uden sværd og kæde.

NY AUTO-MAC kæde filer sig selv.

NYT AUTO-MAC sværd med automatisk smøring.

NY kæde-konstruktion udnytter motorens fulde kraft til skæring.

NY motor med 2 stempler udelukker vibrationer.

NY sensationel karburator sikrer øjeblikkelig start.

NYT tændingssystem svigter aldrig.

Pris med 20" sværd kr. 2.950,-. Ring eller skriv efter brochure.

Skriftlig garantiforsikring - 1 års fabriksgaranti.

Lad Deres McCULLOCH-forhandler vise Dem den nye BP-1 kædesav.

enelmpørør

Carl F. Petersen

Tlf. Hi. 3138

Gasværksvej 9 - København V.

Sjælland:
McCulloch Kædesave
v/ A. Bagge Andersen,
Københavnsvej 107, Roskilde,
telefon: Rosa 6996

Specialværkstedet,
v/ Eigil Johansen. Faxe,
telefon: Faxe 465

Fyn:
McCulloch Motorsave
v/ Andr. Petersen,
Højby, Fyn,
telefon: Højby 260

McCulloch Kædesave,
v/ Søren G. Nielsen,
Siem pr. Tårndrup,
telefon: Terndrup 114 v.

McCulloch Motor Skovsav,
v/ Jørgen Rasmussen,
Lundby pr. Aulum,
telefon: Aulum 855

Sønderjyllands
McCulloch Motorsave
v/ Bent Korntved Petersen,
Tårning pr. Hammelev
telefon: Hammelev 84 x

Esso Service Station,
v/ H. Møller,
Næstvedvej 4, Sorø,
telefon: Sorø 1151

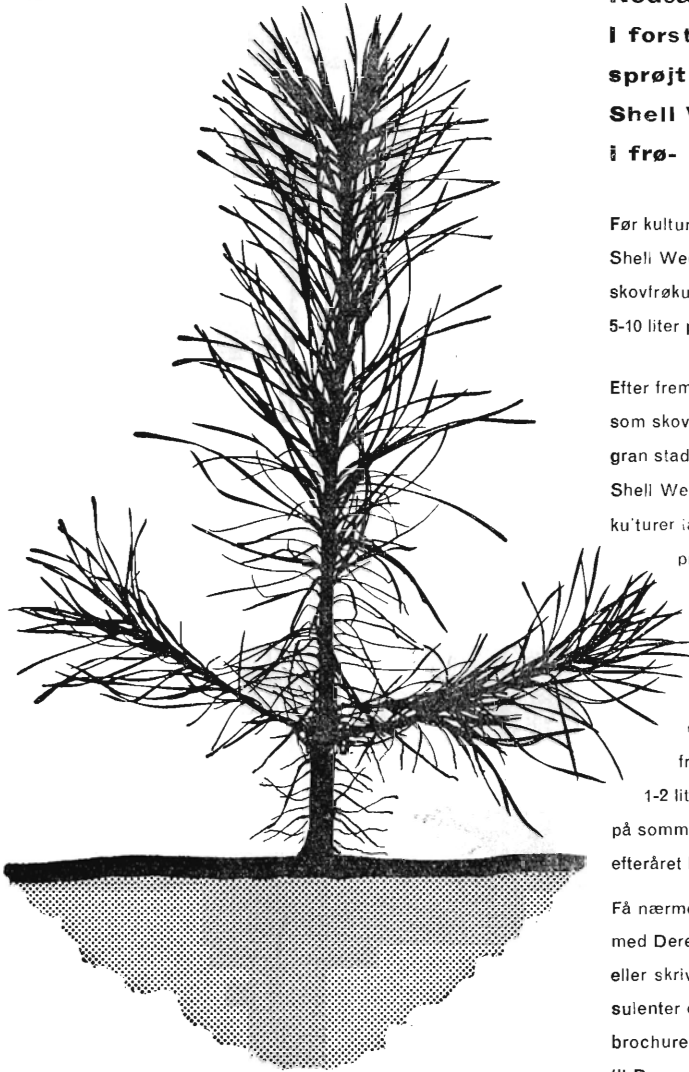
Lolland-Falster og Møn:
McCulloch Motorsave
v/ Arnold Larsen,
Flintinge, Lolland,
telefon: Grønge 126

Jylland:
McCulloch Kædesave,
v/ Landbo Nielsen, Sjerring,
telefon: Sjerring 129

McCulloch Motor Skovsav
v/ A. Due Andersen,
Engdalsvej 97, Brabrand,
telefon: Århus 6 08 27

McCulloch Motorsave,
v/ Erik Hansen,
Sønderbrogade 36, Vejle,
telefon: Vejle 895

Børnholm:
Pedersker Autoværksted,
v/ S. P. Ravnebjerg,
Pedersker,
telefon: Pedersker 111

**Nedsæt lugearbejdet
I forstplanteskoler -
sprøjt med
Shell Weedkiller W
i frø- og prikledede**

Før kulturfrø's fremspiring kan Shell Weedkiller W benyttes i alle skovfrøkulturer. Der anvendes 5-10 liter præparat pr. 100 m².

Efter fremspiring tå er kulturer som skovlyr, sitka, tsuga og rødgran stadigvæk sprøjtning med Shell Weedkiller W - samme kulturer tå'er også sprøjtning i prikledede. Sprøjtningen ska udføres inden frøhætten afkastes, eller når skuddene er forveddet. Ved sprøjtning efter fremspiring bruges 1-2 liter. pr. 100 m². Senere på sommeren og hen på efteråret kan dosis forhøjes.

Få nærmere oplysninger — tal med Deres forhandler eller ring eller skriv til Shell. Vore konsulenter og vort omlappende brochuremateriale står frit til Deres disposition.

(Forlang brochure)

Shell Kemikalier

A/S Dansk Shell
Kemikalieafd.
Kampmannsg. 2
København V.
Telf. MI 5340

Weedkiller W.

Aldrin, Dieldrin, Endrin, Phosdrin, D-D og Nemagon er Shell kemikalier

SKANDIA KALK ^{A/s}

Kontor: Gug, tlf. Sdr. Tranders 147 (081-51711)

Jordbrugskalk fra værkerne i

Batum

Ferslev

Gug

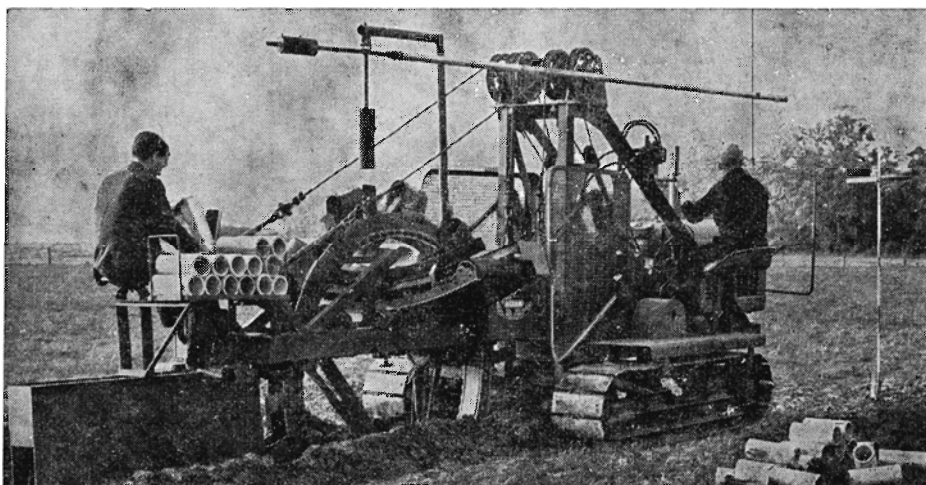
Kaas

Visse

ERIK EMBORG

H. THEUT ^{A/s}

ALLEN *Dræningsmaskine*

Allen har været specialister i dræningsmaskiner (Trenchers) i mange år, og den nyeste model 9/15 er fortrinlig egnet til danske forhold.

SPECIFIKATIONER:
Motor 52 HK - 12 fremad-gear.
Gravehjulet er hydraulisk betjent.
Vægt 6,2 tons.
Gravebredde fra 9" - 15".
Gravehastighed op til 300 m
pr. time i 120 cm dybde.

Forlang prospekt

MASKINER

A/s BRØDR. BENDIX

Gl. Torv 18 - København K - Central *17 180

DANSK STÅLGÆRDE bedste hegn til mark og skov

NKT

AKTIESELSKABET NORDISKE KABEL- & TRAADFABRIKER

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade København K

Skovarbejderskolens kursus 1962-63

1. I oktober afholdes ugelange kursus i brug af motorsave. Kan kun søges af dem der i forvejen har gennemgået et alm. skovarbejderkursus a 4 uger (grundkursus). Ansøgning snarest.
2. 3. januar til 30. januar 1963 Alm. Skovarbejderkursus.
3. 6. februar til 2. marts 1963 Alm. skovarbejderkursus.
4. 6. marts til 30. marts 1963 Alm. skovarbejderkursus.

Ansøgerne kommer på kursus i den rækkefølge, ansøgningerne indgår. Kursus nr. 2, 3 og 4 indbefatter også motorsave. Nr. 3 og 4 kan søges af forststuderende og skovfogedelever, der betaler en kursusafgift på kr. 50,00 pr. uge. Hele afgiften betales ved ankomsten. Pladsreservering skal efterfølges af ansøgningsskema inden 4 dage. Ansøgningsskema og evt. yderligere oplysninger ved henvendelse til skovarbejderskolen, Kagerup st. tlf. Helsingø 615.

Husk skovarbejderskolens bøger:

Håndredskaber til skovarbejde v. G. Bergsten og I. Nissen 4,00 kr.
Arbejdstekniske råd og vink v. G. Bergsten, 2. udgave.. 3,00 kr.
Motorsavens brug og vedligeholdelse v. I. J. Nissen, 3. udg. 2,00 kr.
Regnskabsbog for motorsave . . . . . 1,50 kr.

Ved forudindbetaling på giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Iver J. Nissen

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglbokke - Tentordæk

Stenstrup og Odense
teglværkers kontorer

Steenstrup - Telefon nr. 19

Prima drænrør

A/S Grindsted Imprægneringsanstalt

er køber af nåletræ til master i alle størrelser fra 7,7 m 16 cm top.

Kontant afregning.

Grindsted tlf. 171

Petersen & Pedersen

Alt i elektricitet

VIBORG
Telf. 195 og 1328

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 13

15. oktbr. 1962

83. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 60 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktør: H a r. S k o d s b ø j. Redaktionsudvalg: Afdelingschef, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: K. A. Hasselbalch. — Forsøg med iltning af forurenede vandløb. — Vandløbssikring i Kolind sund. — Nye plantagearealer. — Fra arbejdet med Skjern å. — I få ord.

Forsiden: Septemberbillede fra Grene Sande ved Grindsted.

K. A. Hasselbalch

Nær ved 88 år gammel er godsejer, dr. med. & phil. *Karl Albert Hasselbalch*, Borupgaard ved Snekkersten, gået bort. I de sidste år havde han, som naturligt var på grund af sin høje alder, ført et meget stilfærdigt og tilbagetrukket liv, men alligevel kom dødsfaldet overraskende.

Omkring K. A. Hasselbalch har der siden hans helt unge år stået en glans, der aldrig falmende. Det er fristende at tale om Aladdin-skikkelsen for hvem alt faldt tilføje og formede sig lykkeligt, men så må det også siges, at de resultater, han nåede, ikke var tilfældets spil, men en følge af høj begavelse og en målsætning helt fra ung — aldrig svigtede hans flid og vilje til at ville udrette noget, der kunne gavne i det samfund, han tilhørte.

Som 25-årig blev han allerede i 1899 dr. med., noget ret enestående da, og få år efter blev han forstander for laboratoriet på Finsens Lysinstitut. Hans gerning her til 1917 gav ham anledning til en ny videnskabelig virksomhed. Instituttets inspirerende og da meget omtalte virksomhed påvirkede ham stærkt, så han fik stor betydning for den kreds af unge, der samledes omkring det.

Da hans svigerfader, gehejmekonferensråd Hagemann døde, overtog han efter ham godset Borupgaard ved Snekkersten og afbrød sin lægevidenskabelige karriere for næsten helt at hellige sig det

landbrugsfaglige. Han var født på Aastrup ved Hjørring og tilhørte således den store landboslægt, der allerede på så mange måder havde præget landbrugets udvikling i Vendsyssel, og denne slægtsbetonede forbindelse til jorden, havde — som han selv gerne nævnte det — afgørende betydning for ham. Intet skulle gøres halvt, og resultatet blev da, at han allerede i 1918, som 42-årig, kunne smykke sig med titelen som landbrugskandidat, således at hans teoretiske ballast som godsejer og landbruger var i orden.

I de følgende år helligede han sig helt jorddyrkningen. En række jordbrugsvidenskabelige afhandlinger så efterhånden lyset, navnlig efter at han i 20-erne havde foretaget lange studierejser i udlandet sammen med sin lige så stærkt interesserede hustru. Det tør og bør vel nok her siges, at alt, hvad han foretog sig, og hvad han tog op af gode ideer og tanker meget nøje var drøftet og planlagt i fællesskab med hustruen, der for ham altid var en usædvanlig inspirerende kilde.

Om sin start som hedeopdyrker fortalte K. A. Hasselbalch selv, at han kom »ganske uskyldigt« ind i det. Han havde påtaget sig at skrive en anmeldelse af Fr. Weiss' »Monografi«, og da det var ham magtpåliggende at skrive anmeldelsen, så enhver kunne forstå den, læste han anmeldelsen op for sin kone. Hun forstod den udmærket og sagde derefter til ham: »Nu er du jo simpelthen nødt til at demonstrere rigtigheden af de hypoteser, I fremfører.« Han *følte* sig forpligtet, men »jeg var næppe blevet hedeopdyrker uden min kones tilskyndelse«, fortalte han.

I 1929 offentliggjorde professor *Fr. Weiss* sin afhandling: »Fysiske og kemiske Undersøgelser over danske Hedejorder«*), og dermed førtes hans ven K. A. Hasselbalch ind på et område, hvor han skulle komme til at udrette en gerning, hvis spor aldrig vil udslettes, og hvor hans navn altid skal leve.

Professor Weiss pegede i sin meget omfattende biologiske afhandling på en række forhold vedrørende den podsolerede hedejord, og fremhævede bl. a., at alen indeholdt en for opdyrkningen meget

---

*) I denne forbindelse bør også nævnes artikelrækken i Dansk Skovforenings Tidsskrift om gødningsforsøg i skoven, som afsluttedes omtrent på samme tid med afhandlingen: Fr. Weiss: »Betragtninger over Hedejordens Værdi til Opdyrkning. Bidrag til en orientering af vore Heder.«

værdifuld ophobning af kvælstof, som med fordel måtte kunne aktiviseres, og at der i den podsolerede jords store mængder af kolloider lå andre reserver til hjælp for opdyrkningen. Kunne alen

K. A. Hasselbalch.

brydes, og opdeles med de øvrige jordlag, ville kolloiderne således være i stand til at påvirke jordbunden i gunstig retning, bl. a. ved at forbedre dens vandholdende evne. Professor Weiss holdt i sommeren 1929 foredrag for Hedeselskabets repræsentantskab om sine undersøgelser, og som så ofte før og senere, løb dagbladene grassat med sensationen. I overdrevne opsætninger gav professorens i realiteten rent nøgterne oplysninger anledning til meget overdrevne fortolkninger. Praktiske hedeopdyrkere vidste forud, at havde man muligheder for at bryde alen og få den opblandet med overjorden, gav

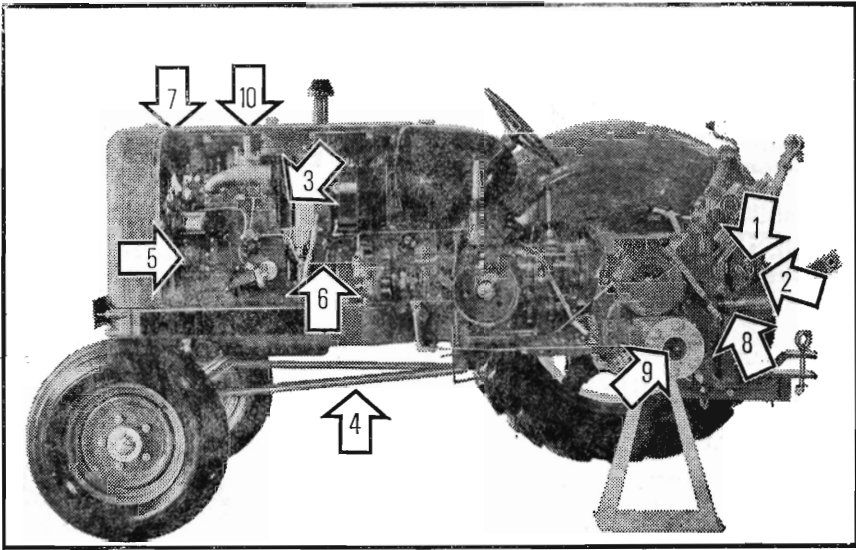
en opdyrkning næsten altid sikre resultater, bedre end på den ikke albundne hede, og nu havde man i professor Weiss' undersøgelser den teoretiske begrundelse. Der førtes i et par år mange diskussioner om detaljerne omkring kvælstof og kolloider i hedejorden, og i mellemtiden havde dr. Hasselbalch i al stilhed i sommeren 1929 købt plantageejendommen »Hejmdal« i Hoven sogn for i praksis at gennemføre en opdyrkning af al bunden hede helt i overensstemmelse med professor Weiss' tanker.

Der hørte ca. 300 tdr. ld. hede til Hejmdal og kun ca. 5 tdr. ld. var opdyrket ved overtagelsen, men en del af den flade hede nærmest gården havde utvivlsomt tidligere været dyrket. I 1930 ansattes den unge *Christian Pedersen* som bestyrer, og nu kom der fart i arbejdet med opdyrkingen. Chr. Pedersen eksperimenterede sig frem til konstruktion af en ny type plov, der viste sig at være virkelig effektiv. Det var nok en reolplov, men dens to plovskær bag ved hinanden og som hver kunne gå 12—14" i dybden, således at den samlede pløjning gik ned i indtil 28" dybde, var alligevel en ny konstruktion. Ploven var bl. a. indrettet så alen under brydningen pressesedes opad, medens undergrundslaget gik bagud.

I de måneder, det tog at konstruere ploven, var der endeløse diskussioner, hvori dr. Hasselbalch var inspirerende og positiv deltager, og da pløjningen tog fat på de albundne arealer ovenfor gården, overtraf ploven da også forventningerne.

I 1933 pløjedes det sidste stykke hede, og allerede da kunne man se smukke høstresultater på de først kultiverede arealer. Dr. Hasselbalch lod gennemføre og gennemprøve en del nyt. Efter pløjningen blev der således ikke alene tilført mergel og kunstgødning, men også mikronæringsstoffer som blåsten, og jordbehandlingen afsluttedes med en omgang med en pulverator.

Det var ikke billigt arbejde, der blev udført på »Hejmdal«, det kostede mange penge, men det var allsammen velovervejet og grundigt gennemført, således at det kunne analyseres i alle ender og kanter, og hentes erfaringer derfra til brug i den almindelige hedeopdyrknings tjeneste. De landøkonomiske foreningers udflugter gik i disse år i stort tal til »Hejmdal«, hvor forsøgsparecellernes resultater, jordprofiler og maskinpark med den berømmelige dybdepløv blev kritisk vurderet. I disse år hentede det jydsk landbrug værdis-

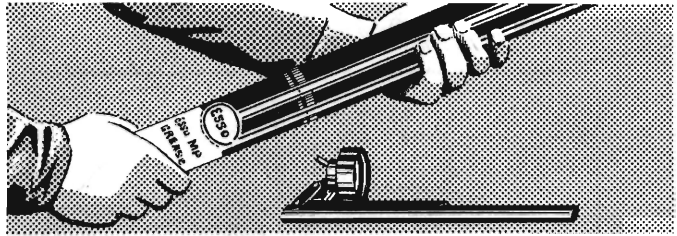
Nye Nuffield fordele

1. Automatisk, indstillelig dybderegulering. — 2. Automatisk, hydraulisk vægtoverførsel. — 3. Boring forøget til 100 mm. — 4. Triangelforstærket fortøj. — 5. Takthjul erstatter knasthjuls-kæde. — 6. -7. Dobbelt hovedbrændstoffilter. — 8. Uafhængig hydraulik og uafhængig kraftoverføring — 9. Forstærkede bagaksler. — 10. Forbedret svingklodsregulator.

107 A

NUFFIELD

De sparer tid, fordi patronen kan isættes fedtsprøjten på få sekunder, og De undgår samtidig spild og forurening af fedtet.

tilsat additiver, der modvirker nedbrydning og skumdannelser og giver derved olien en ekstra lang levetid.

Esso MP-fedtpatron gør traktorsmøring meget lettere...

Bruger De ESSO MULTI PURPOSE GREASE H universalfedt, har De gjort smørearbejdet på Deres traktor meget lettere og umuliggjort alle fejltagelser. Multi Purpose Grease egner sig nemlig både til chassis, hjullejer og vandpumper og alle de øvrige forskelligartede formål, man kommer ud for i landbruget. Denne fremragende fedtkvalitet tåler nemlig ikke blot vand men også den stærke varme, som kan opstå i hjullejerne, samtidig med at den giver bedre smøring end nogen hidtil anvendt special-fedt.

Og endnu lettere går arbejdet fra hånden, når De anvender de meget praktiske fedtpatroner, som indeholder 400 g Esso Multi Purpose Grease H universalfedt, og som passer i de fleste typer fedtsprøjter.

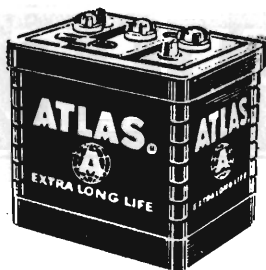
Esso Gear Oil giver sikkerhed

og korrekt smøring af gear, tandhjuludvekslinger og snekkedrev, fordi Esso Gear Oil er specielt fremstillet til dette formål og giver en smørefilm så stærk, at den kan modstå selv de kraftigste belastninger. Den giver et minimum af friktionstab og er

ATLAS

- en fællesbetegnelse for kvalitet...

Under fællesnavnet ATLAS sælger Esso en lang række af det kvalitetstilbehør, som er nødvendigt for vedligeholdelsen af en bil og maskinpark. Dæk, batterier, tændrør, ventilatorremme o.s.v. er enkelte ATLAS produkter, men der er mange flere, som Deres Esso-forhandler gerne fortæller Dem om. For dem alle gælder det imidlertid, at de er indbegrebet af kvalitet og den bedste garanti mod irriterende driftsstandsninger, som De overhovedet kan få.

fulde impulser fra, hvad dr. Hasselbalch havde fået sat i gang på den gamle hedegård.

I forbindelse med Hejmdal-opdyrkningen kom dr. Hasselbalch også ind på fåreavl, og en overgang dreves der et stort fårestutteri

K. A. Hasselbalch på besøg i 1937 ved A/S Jydsk Landvindings første opdyrkningsarbejde i Vind hede sydvest for Holstebro.

på de tidligere hedejorder. Denne interesse førte til, at han fra 1935—41 var formand for Foreningen til fåreavlens fremme.

I disse år blev dr. Hasselbalch draget stærkt ind i det landbrugsfaglige organisationsarbejde. Han blev et positivt ydende medlem af det sjællandske planteavlsudvalg, præsident i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab fra 1934—1943, og fra 1935 til sin død var han også medlem af Det danske Hedeselskabs repræsentantskab, hvor han i en årrække ofte blev hørt som sagkyndig debattør i aktuelle spørgsmål vedrørende opdyrkning og herunder navnlig når der var tale om de jordbundskemiske problemer.

I efteråret 1936 var han medstifter ved oprettelsen af opdyrk-

ningsselskabet *Jydsk Landvinding*, som året efter af praktiske grunde blev videre udformet som et aktieselskab. I nært samarbejde med Hedeselskabets direktør *Niels Basse*, der blev aktieselskabets hidtil eneste direktør, og forstander *N. C. Nielsen* som den praktiske udformer af det daglige arbejde, fulgte og godkendte han de planer om opkøb af større hedearealer, som direktør Basse gennemførte i de følgende 25 år, således som dette tidsskrifts læsere vil være bekendt med. Tæt ved 2500 ha hede er ved selskabets virksomhed siden dets stiftelse forandret til agerjord og mere end 100 nye hjem er rejst på disse arealer i nøje samarbejde med Statens jordlovsudvalg.

A/S *Jydsk Landvinding* blev ikke oprettet for at tjene penge til selskabet, men for at finansiere og billiggøre opdyrkningsarbejdet. Ved opdyrkning af mange hundrede hektar hede under eet, spares mange penge for den enkelte senere ejer, idet de moderne mekaniske hjælpemidler rationelt kunne tages i brug. Selskabet har da heller aldrig givet udbytte, og K. A. Hasselbalch selv skænkede da også for nogle år siden sin part i aktiekapitalen, 25.000 kr., til Det danske Hedeselskab.

I en årrække var det hans og hans hustrus store glæde hvert efterår at tage en tur rundt og se det udrettede og følge udviklingen. De nye hjem, der blomstrede op på de tidligere øde heder, var for ham positivt livsbekræftende.

Dr. Hasselbalch var aldrig nogen fysisk stærk mand og på et tidligt tidspunkt begyndte han da også at afvikle. I 1950 afstod han »Hejmdal« til sin bestyrer, Chr. Pedersen, men han fortsatte med at besøge gården — den var stadig for ham noget centralt i hans tilværelse. Omtrent samtidig nedlagde han da også sit formandsskab i A/S *Jydsk Landvinding*, men forinden havde han udpeget de jydsk husmænds ordfører *P. Nielsen*, Tvis, som sin efterfølger som formand, en klart angiven linie for, hvad der tjente sagen og formålet bedst, skønt det var alt andet end husmandsinteresser den øvrige bestyrelse repræsenterede.

I 1954 mistede han sin hustru — der for ham havde været ven og rådgiver i et usædvanlig smukt samliv i næsten 50 år.

Det er forståeligt, at K. A. Hasselbalch blev højt hædret for sine fortjenester. Det var arbejdet i hedesagens tjenste, der var år-

sag til, at han i 1950 udnævntes til dr. phil. honoris causae ved Københavns Universitets matem. naturvidenskabelige fakultet, og selv om han ønskede at undgå offentlige hædersbevisninger, måtte han også se sig tildelt fortjenstmedaljen i guld.

På mange andre områder end de her nævnte virkede K. A. Hasselbalch, så det satte spor. Da han mistede en søn af leukæmi, oprettede han og hans hustru et legat på $\frac{1}{2}$ million kroner til studie af denne frygtede sygdom. Det bør også fremdrages, at han var medstifter af Akademiet for de tekniske Videnskaber.

— — —

Det er et langt og virksomt liv, der nu er afsluttet. Om ham groede der noget stort op. Hvor han færdedes, skabte han trods sin jævne og usædvanlig beskedne fremtræden en respekt, der uvægerligt gik over til beundring og tillid. For den, der skriver disse linier og som for første gang hørte ham tale i 1933 i Soransk Samfund om hedesagen og mærkeligt nok også hørte ham for sidste gang i Soransk Samfund i 1961 ved hans 50 års jubilæum som student, har han altid stået som en af de betydeligste mænd, man kunne få lykke til at møde. Man måtte være taknemmelig for også at få lov til at lære ham at kende.

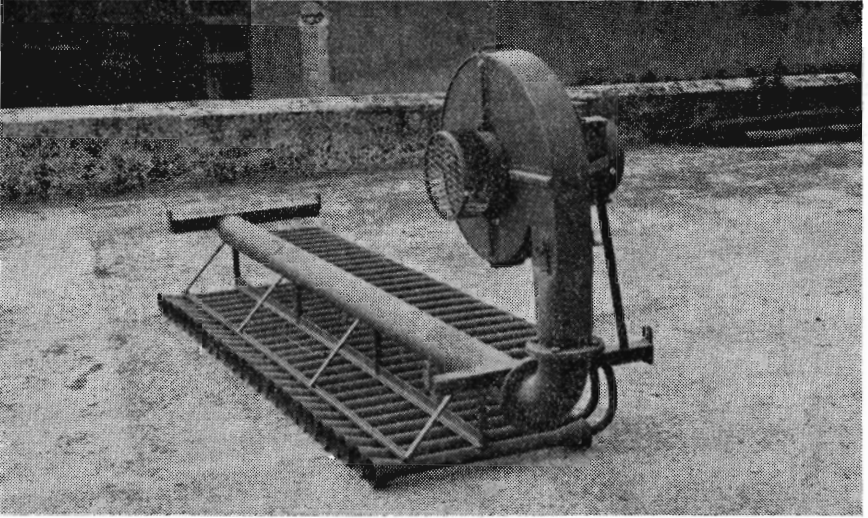
Har. Skodshøj.

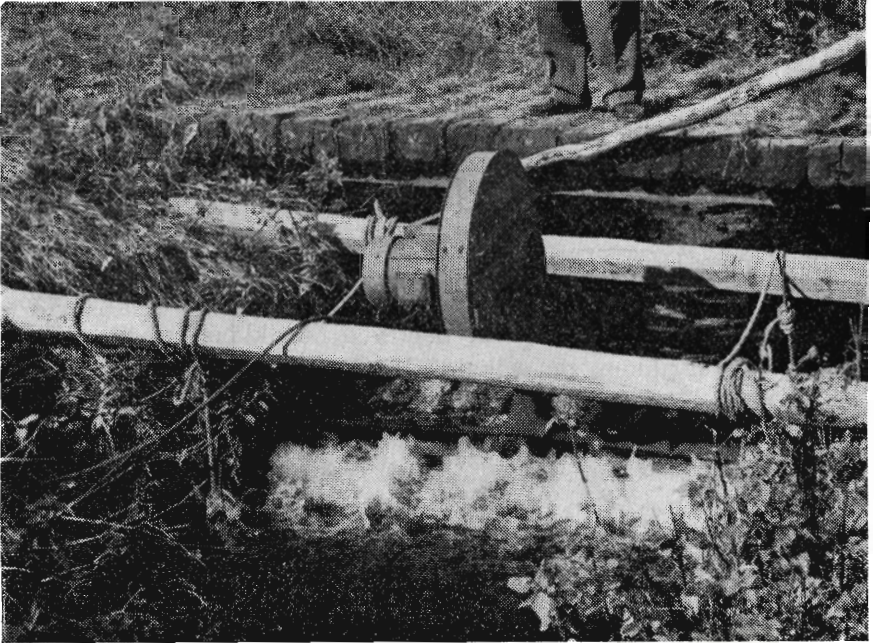
Forsøg med iltning af forurenede vandløb

På Andels-kartoffelmelsfabrikken »Vendsyssel« i Dybvad har man, inden kartoffelkampagnen begynder i år, indledt nogle forsøg med iltning af vandet i den lille bæk ved fabrikken, hvortil spildevandet fra fabrikken, det såkaldte frugtvand, føres efter at have passeret nogle reservoirer ved fabrikken.

Som bekendt indeholder frugtvandet betydelige mængder af organiske stoffer. Når disse stoffer nedbrydes i vandet bruger de ilt i dette, hvorved den biologiske tilstand i vandløbet skades. De skadelige virkninger, der især rammer fiskeriet, forekommer i alle vandløbene neden for fabrikken, og størst betydning har spildevandsudledningen i Voer å på strækningen fra Siverslet bæk til udløbet i Kattegat.

Ideen, der nu er under afprøvning, går ud på at pumpe atmosfærisk luft ned i vandet for herved at forhøje vandløbets iltindhold. Selvom omsætningen af de tilførte organiske stoffer bruger store iltmængder, skulle det ved en sådan indpumpning af luft med passende mellemrum ned langs vandløbene være muligt at opretholde en rimelig iltprocent i vandet, således at de organiske stoffers om-

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Drænrør i alle størrelser

Omgående levering i prima kvaliteter

Højslev Teglværk   Branden Teglværk
Nymølle Teglværk

Rødkjærsbro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk   Telef. Rødkjærsbro 14

FØRER KUN $\triangle$ MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Dansk Plantageforsikringsforening

Det gensidige
forsikringsselskab

tegner forsikring for *gen-
plantningsværdien* for nå-
letræsplantager overalt i
Danmark. — Indskud een
gang for alle 1 kr. pr. ha.

Årlig præmie og maxi-
mumstatning:

50 øre pr. ha   700 kr.

75   "   "   1050   "

1 kr.   "   "   1400   "

Vedtægter og indmel-
delsesblanketter ved hen-
vendelse til

FORENINGENS KONTOR
I VIBORG
Telefon 1340

Forsikringsaktieselskabet National

tegner forsikring for *træ-
masseværdien* i nåletræ-
plantager overalt i Dan-
mark — den nødvendige
supplerende forsikring for
træmassens stadig vokse-
nde værdier.

Alle oplysninger fås hos
Nationals hovedagenturer,
samtlige inspektorater el-
ler ved direkte henvæn-
delse til

HOVEDKONTORET,
Forsikringshuset,
Holmens Kanal 22,
KØBENHAVN K.
Telf. nr. C. 7565.

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400
Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Drænrør - Mursten - Tagsten - Romadæk

Teglværkernes Salgskontor, Silkeborg,

a. m. b. a.

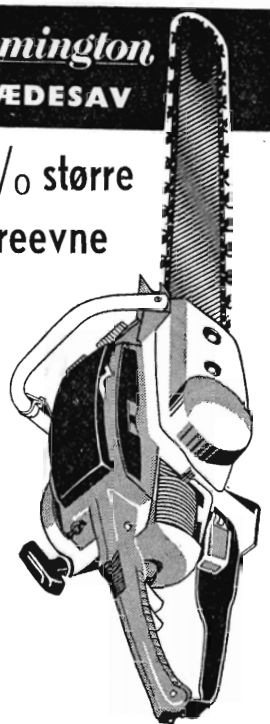
Torvet 14 - Silkeborg - Tlf. (0681) 1200

Anebjerg Teglværk
Bjødstrup Teglværk I/S
Bøgild Teglværk
Feldborg Teglværk
De Forenede Tegl-
værker A/S
Gjern Teglværk

Herning Teglværk
Højris Teglværk A/S
Lynghøjs Teglværk
Lysbro Teglværk
Paarup Teglværk
Vinderslevgaard Teglværk
Visgaard Teglværk

Remington
KÆDESAV

20% større
skæreevne

Der er ingen tvivl - Re-
mington kædesav er nr. 1.
6 hk. motor m. driftsikker
startanordning, direkte og
enkel smøring, alle be-
tjeningsorganer anbragt
ovenpå saven, automatisk
centrifugalkobling, direk-
te træk, let og velafba-
lanceret.

Undertegnede udbeder sig u. forb.

Brochurer med alle oplysninger

Demonstration efter aftale

Navn .....

Adr. ....

IMPORT HENNING HANSEN

Søndergade - Vejle - Tlf. 5200 (0421)

Samgranuleret kali-superfosfat 1:2 med specialtilsætning

Med henblik på udarbejdelse af gødningsplanen for det kommende år minder vi om de tre nye typer af samgranuleret kali-superfosfat, som efter ønske fra landbrugsfaglig side er udbudt, nemlig:

kali-superfosfat 1:2 med bor (0,3% B)

kali-superfosfat 1:2 .. magnesium (1,2% Mg)

kali-superfosfat 1:2 .. kobber (0,4% Cu),

hvoraf specielt sidstnævnte kommer på tale også til efterårsanvendelse.

400 kg af dette kobber-kali-superfosfat har samme kobberindhold som 6 kg blåsten, hvilket vil sige, at denne gødning – anvendt f. eks. hvert andet år i en 8 marks drift – skulle kunne sikre kobberforsyningen på selv de mest kobberfattige arealer.

G Ø D N I N G S - K O M P A G N I E T

sætning under transporten gennem vandløbet ikke bringer iltindholdet ned under en for det biologiske liv kritisk værdi.

Det ene billede viser et iltnings-aggregat, inden det nedsættes på tværs af vandløbet umiddelbart under vandoverfladen. Man ser den elektrisk drevne blæser for enden af apparaturet. Igennem det lange tværgående svære midterrør fordeles den indsugede luft til en række mindre rør, hvori luften under et vist tryk gennem dyse-åbninger fordeles i vandet, som med strømmen suges ind i røret og forlader det opblandet med luften i strømmens retning.

Det andet billede viser aggregatet under den første afprøvning, midlertidigt anbragt i bækken. Den stærke boblen for enden af de mange rør, indeni hvilke dyserne munder ud, viser de betydelige luftmængder, der bliver opblandet i vandet.

Virkningen af iltningen vil i løbet af kartoffelmelskampagnen blive nærmere studeret ved hjælp af kemiske analyser m. v.

Skulle eksperimentet vise, at metoden med iltning af vandet ved indblæsning af luft, er praktisk anvendelig, vil det være muligt at konstruere passende iltningsaggregater til anvendelse i Voer å.

H. S.

Vandløbssikring i Kolind sund

I Hedeselskabets årsberetning omtalte direktør *Fr. Heick* nogle problemer omkring sikring af afvandingskanaler. Vi bringer denne omtale her, således som den er udarbejdet af konsulent *K. Sandahl Skov*.

Når et nyopgravet eller reguleret vandløb skal passere områder med ustabile jordbundsforhold, må der i reglen etableres skrånings-sikringer for at hindre udskridninger.

I almindelighed foretages disse sikringer ved nedramning af faskinpæle til fast bund og anbringelse af faskiner bag pælene. I nogle tilfælde ligger de faste mineraljordslag i så store dybder, at det vil være meget bekosteligt at ramme pælene ned i disse lag. I stedet søger man at forankre pælene ved hjælp af lange ståltrådsbarduner, der føres ind til fast bund.

I enkelte tilfælde kan jordbundsforholdene være så vanskelige, at det trods store udgifter til den bedst mulige sikring viser sig vanskeligt at opretholde strømløbet, siderne klemmes sammen, og bunden skyder op.

En sådan situation forekommer enkelte steder langs pumpekanalerne i Kolind sund. Der er her i årenes løb anvendt store beløb på at sikre de van-

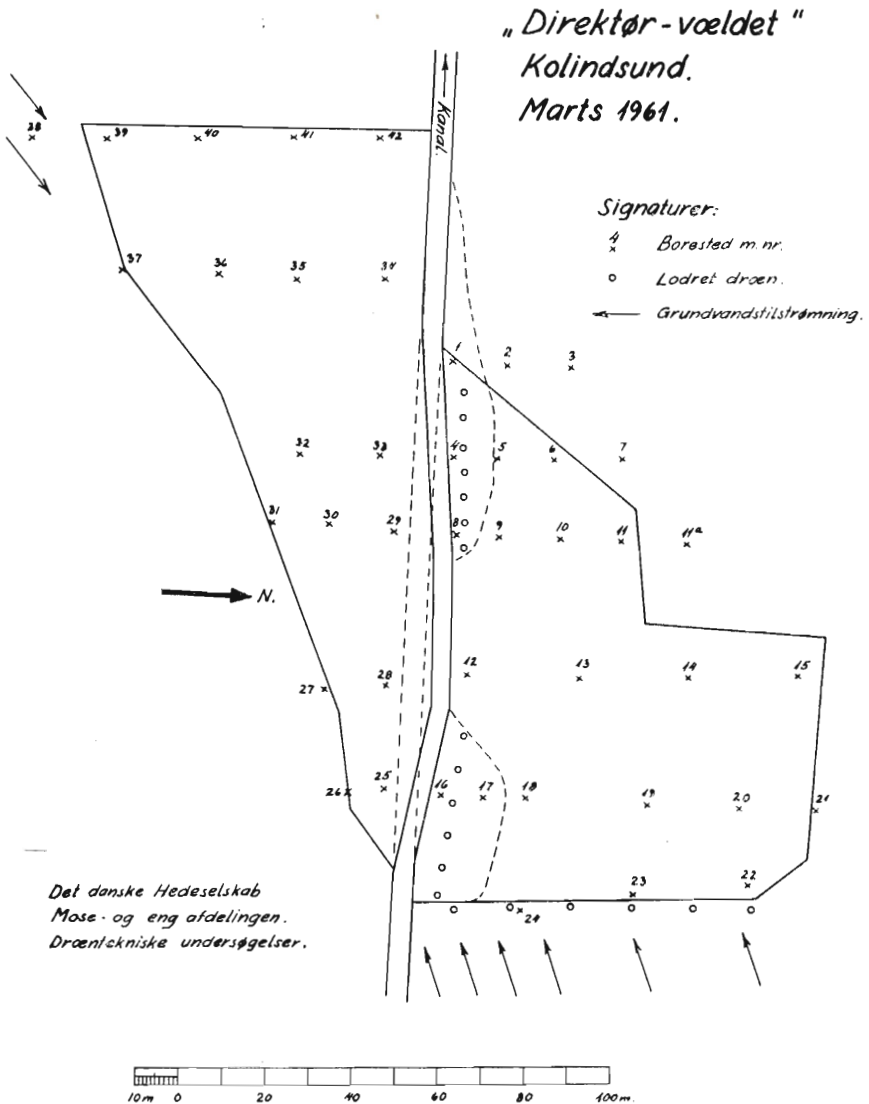

Fig. 1. De punkterede linier markerer det oprindelige strømleje.

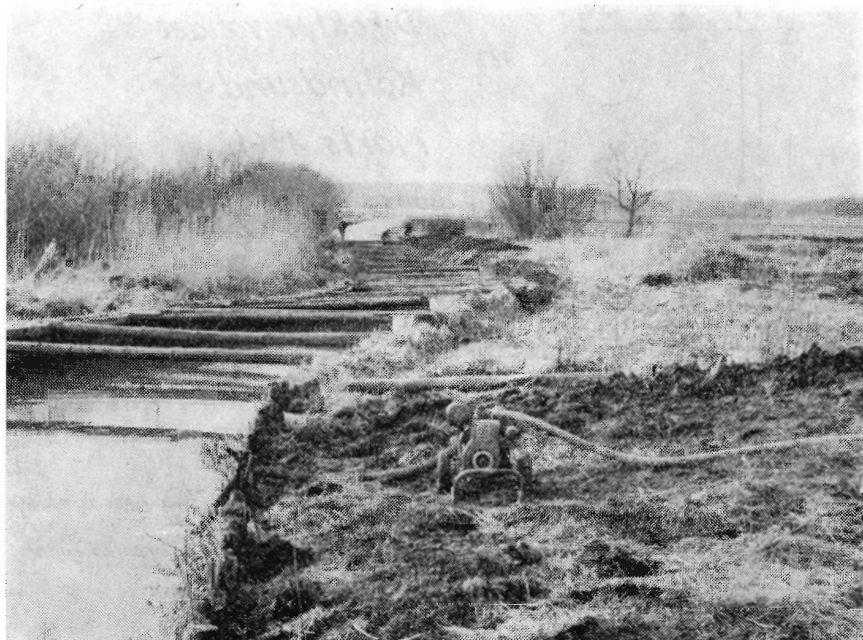
skelige strækninger, men dette til trods er det vanskeligt i perioder at fastholde kanalernes bundlinie, således at skadelige opstuvninger undgås.

Foruden til etablering og vedligeholdelse af sikringer må der derfor anvendes betydelige beløb på den årlige vedligeholdelse. På disse strækninger må de hyppige oprensninger foretages med håndkraft.

Der vil altså være store både direkte og indirekte økonomiske fordele forbundet med en stabil vandløbssikring.

Hedeselskabets afdeling for dræntekniske undersøgelser har foretaget en ret detaljeret undersøgelse af forholdene omkring en af disse ustabile kanal-

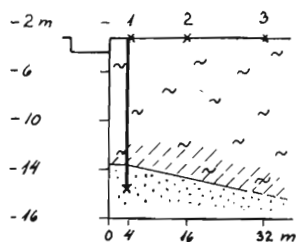

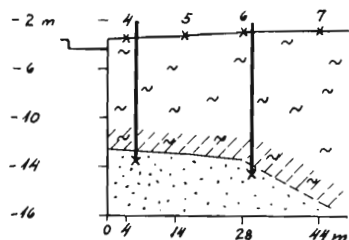
Fig. 2. Kanalens forskydning mod nord.

Fig. 3. Kanalen er sikret med pælespuns, langtømmer og tværplanker.

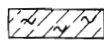

„Direktør-vældet“
Kolindsund
Marts 1961.

Signature:

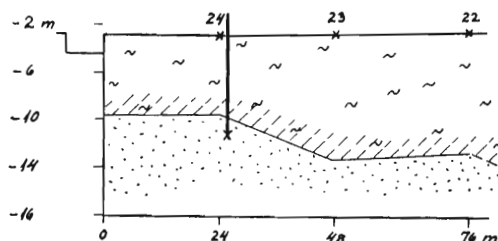
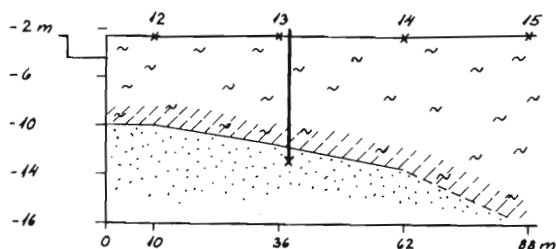
 Dynd.

 Lerbl. dynd.

 Sand.

 Vandsøjle i målerør.

 Borested m. nr.

Det danske Hedeselskab
Mose- og eng afdelingen,
Dræntekniske undersøgelser.

Fig. 4. Jordbundsprofiler der viser den geologiske opbygning.

strækninger. Lokaliteten kaldes »Direktørvældet« og er beliggende omtrent midt i sundet, syd for Fannerup pumpestation.

Af hosstående oversigtskort fig. 1 vil det fremgå, at den vanskelige strækning har en længde af ca. 120 m. Kanalen har forskudt sig så langt mod nord, at den på en del af strækningen ligger helt uden for det oprindelige strømleje. Det følgende billede, fig. 2, giver et indtryk af situationen. Der er i årenes løb foretaget kostbare sikringsarbejder på denne strækning. Sidst blev der for 6—7 år siden nedsat en ny sikring, og hertil blev der anvendt telefonmaster, der blev nedsat som spuns og sikret med svært langtømmer og tværpæle. Som

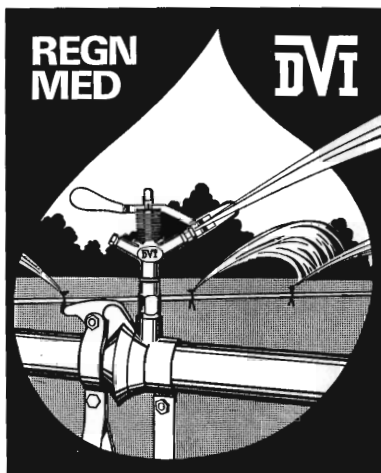
B95/I

Gør arbejdskraften mere værd ...

Det er svært at få arbejdskraft. Derfor gælder det om at gøre den eksisterende arbejdskraft endnu mere effektiv ... Med Massey-Ferguson 65 traktoren overkommer en mand 50 % mere arbejde - takket være denne traktors overlegne styrke og alsidighed ... Massey-Ferguson 65 har 57 hk, uafhængig kraftoverføring, differentialespærre og direkte brændstofdindsprøjtning, der sikrer uovertruffen driftsøkonomi ... Tal med en af de mange aut. Massey-Ferguson forhandlere om demonstration af Massey-Ferguson 65.

NORDISK TRACTOR COMPANY A/S
KØBENHAVN SV

MASSEY-FERGUSON 65

VANDINGSANLÆG

Ønsker De?

- Gennemført kvalitet
  - Lette og stærke rør
  - De hurtige og robuste koblinger
  - Sprinklere der vander jævnt
  - Sagkyndig og reel projektering
  - Anlæg, hvortil reservedele
  - hurtigt kan skaffes, fordi det er dansk arbejde
- henvend Dem da om brochure og tilbud

DANSK VANDINGS INDUSTRI

Snoghøj pr. Fredericia Danmark tlf. (0431) Erritsø 211

ELEMENTBROER

Jernbetonspunspånker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601-602
Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Dansk Brandforsikringsselskab

»VERMUND«

af 1904 - gensidigt selskab
Bygninger og løsøre
Virkefelt hele landet
Hovedkontor: Banegaardsplads 4, Aarhus

Kjellerup Betonvarefabrik

ved I. T. Birk — Telefon 45 Kjellerup
Efter Kl. 17 . Rødkjærabro telefon 14

FØRER KUN MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres
FORLANG TILBUD

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for ethvert formål

ANNONCER

i

Hedeselskabets
Tidsskrift

Røde

DRÆNRØR

fra 2"—12" haves
altid på lager
Forlang tilbud

„Sofienlund“

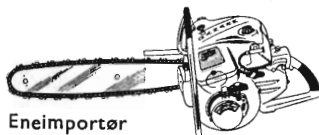
TEGLVÆRK

Telefon 10 Ulstrup

DANARM

Kædesave

- ★ 7 hk Villers motor, effektiv smøring
- ★ stor skærehastighed,
18", 23" og 28" sværd
- ★ Servicesav ved reparation
- ★ Rullende serviceværksted
over hele landet
- ★ Konto oprettes, brugt sav
tages i bytte
- ★ 12 mdr. garanti og
3 mdr. på reparation
- ★ Lav kædehastighed,
derfor ringe slid
- ★ Demonstration uden forbindelse
- ★ Lev. i mange forskellige
modeller, benzin el eller trykluft

Eneimportør

V. H. Langebæk og Søn

Civilingeniører

Ballerup Byvej 222, tlf. 97 33 33
Horsens tlf. 2 24 63 og 2 63 00
opgiver nærmeste forhandler

Røde

drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

- Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

KØBENHAVN

Trifolium Frø

RANDERS

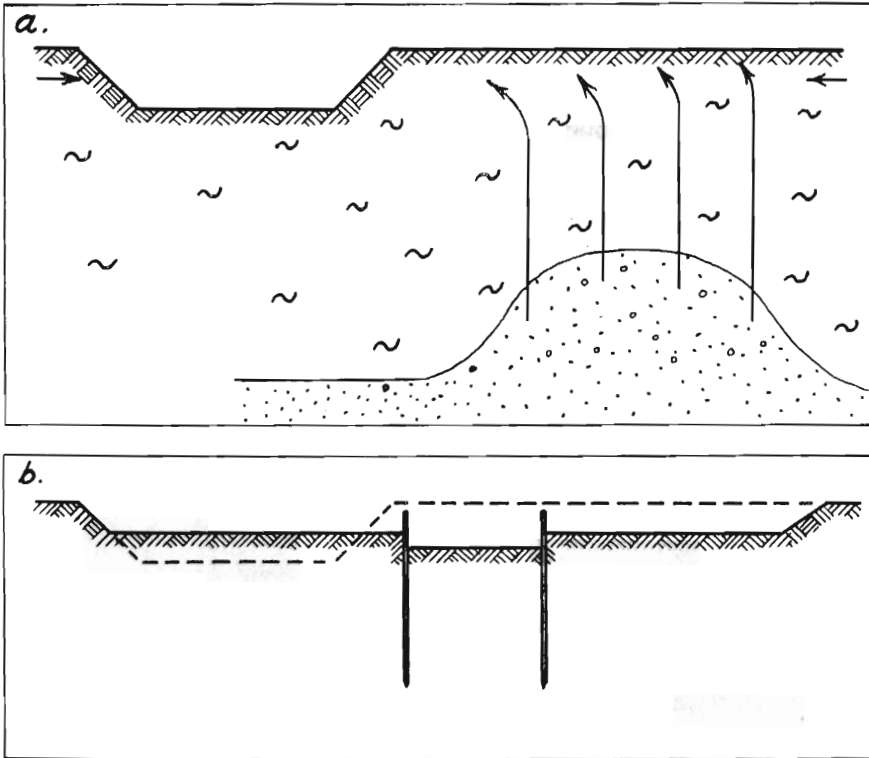

Fig. 5. Skitsefremstilling af situationen ved Direktør-vældet.

a viser de oprindelige forhold med kanalen i fuld profil. Pilene markerer den artesiske vandbevægelse gennem dyndlaget over sandhorsten. b viser forholdene i dag. Kanalen er forskudt mod nord og nu søgt sikret med spuns. Forskydningen vil sikkert fortsætte, idet jordbunden langs nordsiden stadig er ustabil. Store materialmængder er herfra blevet presset ud i kanalen.

det vil fremgå af fig. 3 er denne sikring allerede nu udsat for så store belastninger, at det kan forudses, at der snart igen må gennemføres nye sikringsarbejder.

Så vidt vides, har det været på tale at forlænge kanalen til områder med mere stabile bundforhold, men planen er foreløbig stillet i bero. Det er en ret kostbar udvej og dertil kommer, at kanalen danner ejendomsskel.

Undersøgelserne har omfattet en profilering af jordbunden ned til 12 meters dybde. På fig. 4 er optegnet nogle jordbundsprofiler, der er lagt som snit på tværs af kanalen. Profilerne placering vil kunne aflæses af oversigtskortet fig. 1. Endvidere er der ved hjælp af perforerede piezometerrør foretaget målinger af grundvandspotentialer i mineraljordslagene. De til trykkene svarende vandrejninger er indtegnet på profilerne fig. 4. Vandrejningen er meget høj i forhold til terræn, og ved borested 24 blev vandet presset 160 cm op over jordoverfladen.

Af profiltegningen vil det fremgå, at der øverst ligger et dyndlag, der flere steder har en mægtighed på mere end 12 meter. De nederste ca. 100 m af dette lag består af sejt lerblandet dynd. Under dyndet ligger der svagt lagdelte,

Fig. 6. Stærkt vandførende lodret dræn i linien mod øst.

ofte meget bløde sandlag, der går ned til stor dybde. Ved borestederne 24 — 18 — 12 skyder mineraljorden sig som en sandhorst op i dyndet, der her kun har en mægtighed på 5—6 meter. Grundvandspotentialerne viser, at der foregår en vandtilstrømning til denne horst fra øst, markeret med pile på oversigtskortet fig. 1.

Situationen er ganske overraskende. Undersøgelserne viser nemlig, at det ikke er et ekstraordinært stort tryk fra syd, der tvinger kanalen mod nord, men at jordlagene langs nordsiden på grund af en artesisk afstrømning er så ustabile, at disse lag ikke kan modstå selv svage tryk. Forholdene er søgt skitseret i fig. 5.

Når det kniber at få sikringerne til at holde, skyides det næppe den direkte belastning, men sikkert mere vanskelighederne ved at etablere en næsten fritstående sikring til stor dybde.

Den direkte årsag til vanskelighederne er altså, at kanalen passerer langs kanten af et område, hvor der fra relativ beskeden dybde afledes store vandmængder til jordoverfladen.

En forlægning af kanalen vil være en radikal løsning på problemet, men forudsætter naturligvis, at der inden for en rimelig afstand findes stabile jordbundsforhold.

Ønskes den oprindelige linieføring bibeholdt, må opgaven være at stabilisere jordbunden i det meget bløde område.

Denne mulighed søges nu gennemført ved at afskære grundvandstilstrømningen. Ved hjælp af nedspulede lodrette dræn, der er ført ned i mineraljordslagene, er der etableret afløbsmuligheder. Ved afledning til en højde, svarende til kanalens vandspejl, søges potentialet sænket så meget, at vandafledningen op gennem jordlagene bringes til ophør.

Drænenene består af 15 cm landbrugsrør i længder på 60 cm, og de er ført ned til dybder på 8—10 meter.

På kortet fig. 1 er drænenes placering afmærket. Som det vil ses, er der nedsat en række dræn parallel med kanalen og mod øst en række vinkelret på kanalen. De sidste er altså anbragt på tværs af grundvandstrømmen, og det er meget store vandmængder, der afledes gennem disse dræn, fig. 6. Kort efter nedsætningen blev vandføringen fra de 6 lodrette dræn i den østlige linie målt til at være omkring 1 m³ pr. minut.

Det her skitserede indirekte sikringsarbejde må foreløbigt betragtes som et forsøg. Der vil gå nogen tid, inden virkningen af de gennemførte foranstaltninger kan konstateres. Det er endvidere tænkeligt, at det bliver nødvendigt at foretage supplerende nedsætninger af lodrette dræn mod øst.

Nye plantagearealer

2. plantagedistrikt:

- 1636 A. *Fuglslev Møllegaard plantage*, 11,0 ha, Fuglslev sogn, Randers amt. Ejer: Afdelingschef V. Lærke, Themstrupvej 25, Haslev.
- 2617 A. *Stangkrogen plantage*, 14,7 ha, Fuglslev sogn, Randers amt. Ejer: Direktør E. Hogrefe, Strandvænget 9, Risskov.
- 3618 A. *Humbleborg plantage*, 9,3 ha, Glesborg sogn, Randers amt. Ejer: Gdr. Johs. Nielsen, Lunden pr. Glesborg.

3. plantagedistrikt:

- 3619 A. *Haller plantage*, 37,5 ha, Karup sogn, Viborg amt. Ejer: Skovrider V. Juel Clemensen, Sekshøj pr. Støvring.

12. plantagedistrikt:

- 3614 A. *Dagmarsminde plantage*, 11,4 ha, Løgumkloster sogn, Tønder amt. Ejer: Gdr. Claus N. Clausen, Svanstrup, Bredebro.

Som tillæg til ældre plantager er tilkommet følgende arealer:

1. plantagedistrikt:

- 2576 A. *Tillæg til Stolsholt plantage*, 9,2 ha, Albæk sogn, Hjørring amt. Ejer: Plantningsselskabet »ØstvendssysseL«.

2. plantagedistrikt:

- 3491 A. *Udv. af Egeballe plantage*, 12,3 ha, Glesborg sogn, Randers amt. Ejer: Gdr. M. Degn, Egeballegaard, Stenvad.
- 1254 A. *Udv. af Skærvad nordre plantage*, 3,0 ha, Ginnerup sogn, Randers amt. Ejer: Direktør Palle Elgaard, Aarhus.

Fra arbejdet med Skjern å

Ovenstående billede viser en del af det nygravede leje for Skjernåen, fotograferet fra luften 1. september.

.....marken skal mejes ...
men med broderesaks?

Den moderne landmand ved naturligvis, hvorledes han sikkert og hurtigt får høsten i hus — først og fremmest med hjælp af moderne specialmaskiner. For det betaler sig!

Også når det gælder olie til dieselmotoren, er det af afgørende betydning at vælge det rigtige. De moderne motorer belastes så længe og intensivt, at kun specialolien kan sikre motoren lang levetid. De skal som alle erfarne brugere af dieselmotorer vælge Shell Rotella Oil, den holder motoren ren og reducerer sliddet på de vitale dele til et minimum. Omkostningerne til motorolie er små i forhold til de samlede driftsudgifter, og anvendelsen af den rigtige olie betaler sig gennem lavere vedligeholdelsesudgifter.

Shell-smurt er vel-smurt

Shell Rotella Oil

specielt udviklet til smøring af moderne dieselmotorer

Vestjyllands Mergelforsyning

Andelsselskab

Udnyttelse af lokale lejer og tilrettelægning af mergelleverancer.

Moderne grab-materiel til rådighed. - Levering af højprocentlig mergel fra egne lejer
Jordbrugskalk og pulv. kalk i fine kvaliteter fra Hillerslev og Mjels Kalkværker.

Alle oplysninger og tilbud fås hos:

TRIER HØJ,
formand,
Vostrup, tlf. Lønborg 43

KARL BLOCH-NIELSEN,
kasserer,
tlf. Billum 66

CHR. SIERSBÆK,
næstformand,
tlf. Skjern 396

HAMMERUM HERREDS

Spare- og Laanekasse

Tlf. Herning 3733 (fl. lin.)

Kontortid:
Man./Torsdag 10-12,30 og 14-17
Fredag tillige 18,30-19,30
Lørdag 10-12,30

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

A/S Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896
Telefon 94 Skive
FRØAVL FRØHANDEL

Tårnsilosten
Drænrør
Baumadæk
Tagsten
Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Viborg Papir-Comp

Papir & Papirvarer en gros
Bogtrykkeri
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31-33
Tlf. Viborg 802-803

„Cimbria“ Tømmerhandel

Aktieselskab

AABENRAA

INDHENT TILBUD

Viborg Andels- Svineslagteri

vore udsalg bring. i erindring
Tlf. 137 og 779

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

ROTTER
eller
MUS ?

RATIN Virginiavej 7 Bbhvn. P. Tlf. Co. *980

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner

Kontor

Dannebrogsgade 22, Aarhus

Telefon *2 55 99

Ny fabrik . Vejby

Alt i betonvarer D. S. 400

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

GENERAL MOTORS AUTOMOBILER

Lager af gode, brugte vogne

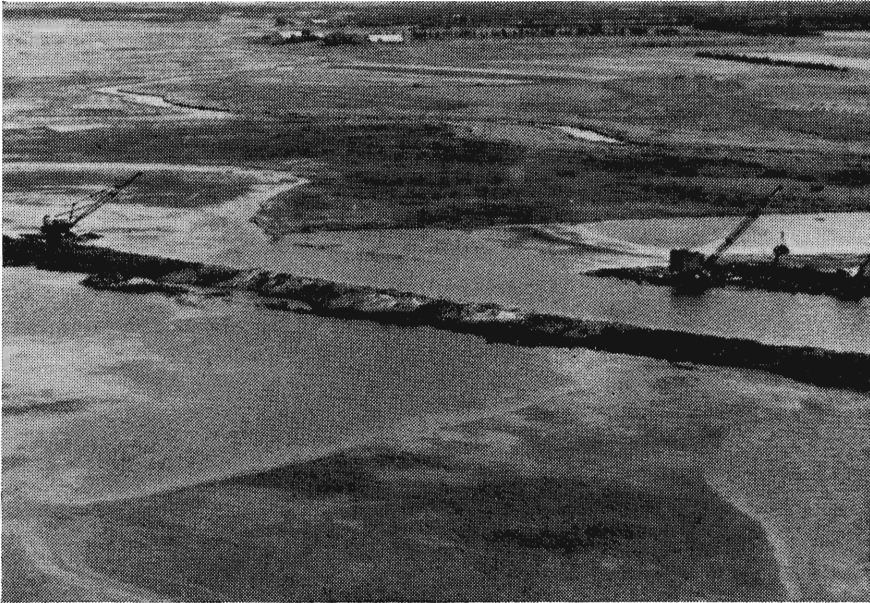
PETER HENRIKSEN

DUMPEN 12-14

Telefoner 1250-1251-1252-874

VIBORG

Stort autoværksted . Malerværksted . Fabrik for cylinder service
Diesel autoelektrisk afdeling . Lager af reservedele og tilbehør

Af billedet vil det ses, hvordan alle engene står under vand. For enden af det nygravede leje skimtes bagest i billedet til venstre 2 af de store gravemaskiner i arbejde.

Øverst i billedet til højre ses en del af Omme å.

På næste billede ses et luftbillede af de samme to gravemaskiner, men fotograferet på nærmere hold, så man ser, hvorledes de bogstaveligt arbejder midt ude i en sø. Midt i dette billede til højre kan man lige skimte en tredje gravemaskine, og øverst i billedet ses igen Omme å.

★   ★   I få ord —   ★

Hedeselskabets forretningsførere

Overklitfoged *A. Heilmann*, Skagen, der har været forretningsfører for Skagen distrikt siden 1931, har ønsket at fratræde, og hvervet er derefter overtaget af klitplantør *Hans Himmelstrup*, Bunken klitplantage, Aalbæk.

*

Vanding i jordbruget

Den myreflittige professor *H. C. Aslyng* har udsendt en ny udvidet udgave af sine forelæsninger ved Landbohøjskolen over vanding i jordbruget.

Første udgave udkom i 1958 og denne er ca. 40 sider større. Der er foretaget ret betydelige ændringer i overensstemmelse med den udvikling, der har

fundet sted siden. Hovedvægten er lagt på regnvandingsanlæg, som er af størst betydning i Danmark. Næsten alle de firmaer, der forhandler og fremstiller vandingsmateriel, har stillet oplysninger og illustrationer til rådighed, således at der også derved er belyst de forskellige principper og typer, der kan være tale om at anvende. Tillige er der en kortere omtale af de pumper og motorer, der har betydning i anvendelse ved vanding.

Indholdet er opdelt i 10 kapitler: Vandingsbehov, vandindvinding, vandkvalitet, vandingsmetoder, en nøje gennemgang af detaljerne i forbindelse med de forskellige regnvandingsanlæg og fortsætter derefter med kapitler om kontrol, forsøg, vanding og gødning og vanding og nattefrost for at afslutte med en omtale af finansiering og rentabilitet.

*

A/S Plantningsselskabet Steen Blicher

har holdt generalforsamling og vedtaget at betale 5% i udbytte.

Af regnskabet fremgik, at driftsoverskudet for *Serie A* havde været 68.306 kr. og for *Serie B* 1537 kr. Regnskaberne balancerede henholdsvis med 331.949 kr. og 55.806 kr., og status henholdsvis med 632.364 kr. og 147.970 kr.

Til bestyrelsen genvalgte formanden, direktør *F. Hjerl-Hansen* og nyvalgte skovrider *Chr. Dalgas*, Ruds Vedby i stedet for afdøde gårdejer, sognefoged Mads Hindhede, Lem.

*

I værket »Danmark i Støbeskeen« har direktør *Fr. Heick* skrevet en længere artikel om *Hedeselskabet*, set ud fra de moderne tanker om egnsudvikling. Artiklen redegør for, hvorledes Hedeselskabets hele formål gennem snart 100 år stadig har været at gå foran, pege på mulighederne og hjælpe til med at bane vej for udviklingen.

*

Kæmpebøg fældet

En 300-årig bøg i Frijsenborgskovene er blevet fældet. Med motorsav tog det to mand to timer at lægge kæmpen ned. Den salgbare masse omfattede 6 m³ kævler, 3 rummeter gulvbrædder og 20 rummeter brænde — det er formentlig en af Jyllands ældste og største bøge, der nu er borte.

*

Småt med tyttebær og blåbær

Igen i år har tyttebærrene og blåbærrene svigtet i heder og plantager.

Tyttebærrene blomstrede pænt de fleste steder i maj-juni, men ujævnt og over en længere periode end normalt, og nogle få frostnætter gjorde deres til, at høsten tegnede småt. Da bærrene begyndte at rødme og blev synlige, viste det sig da også, at høsten ville blive beskedent. Det er undtagelsen, hvis der har været plukket flere bær end i 1961, hvor udbyttet også var beskedent.

På Kongenshus har tyttebærri og lyng groet frodigt i fjor og i år, så de sortsvedne områder fra storbranden for 4 år siden nu næsten kun er synlig på de sydvendende skråninger.

Tyttebærrene af dansk oprindelse er også i år betalt med 4,50 til 5,50 kr. pr. kg, i nogen grad bestemt af priserne på de importerede svenske og finske bær.

Der er vist aldrig plukket så få *blåbær* som i år. Bærrene har siddet så spredt og været så få, at plukkerne næsten overalt har givet op.

Lyngens meget sene blomstring, endnu sidst i september havde lyngen stadig det rødlilla skær, har vist i nogen grad reddet *lynghonningen* hjem, men mange steder havde bi-ejerne på grund af det kolde og fugtige vejr helt opgivet at flytte staderne ud. De, der alligevel fulgte traditionen og flyttede ud til lyngen, har vistnok de fleste steder fået en 10—15 kg hjem pr. stade.

*

Plastrør til dræning

I det sidste par år har der fra mange sider været en levende interesse for at få undersøgt mulighederne for anvendelse af plastic-rør til drænledninger. I 1957 foretog Det hollandske Hedeselskab indledende undersøgelser, og allerede i 1961 blev der i Holland anvendt ca. 600.000 meter plastic-rør. Rørene er *relativt dyre*, men egner sig godt ved mekanisering af dræningsarbejdet.

I denne sommer er de første plastrør forsøgsvis udlagt af Det danske Hedeselskabs dræntekniske undersøgelser. Hvornår resultaterne herfra kan foreligge, kan der endnu intet siges om.

*

Direktør *Brink-Jensen*, Husmandskreditforeningen i Aalborg, der er fyldt 70 år, vil ved sin kommende fratræden blive afløst af hidtilværende kontorchef i Realkreditfonden, cand. jur. *Bent Rasmussen*.

*

Overvældende interesse for rensning af drænrør

Som bekendt anskaffede Hedeselskabet i 1961 en højtryks-maskine til rensning af drænrør. I praksis viste maskinen sig at have så rationel en virkning, at der i foråret 1962 blev anskaffet yderligere 2, og til trods for, at apparaturet har krævet en meget stor kapital-investering, er successen nu så grundfæstet, at maskinerne, når forholdene tillader, er beskæftiget langt ud i fremtiden, selvom de kører langt ud over den normale 8-timers arbejdsdag.

En maskine arbejder i øjeblikket på Sjælland, en i Nordjylland og den tredje i Vestjylland. Den enkelte maskines dagydelse svinger meget stærkt, men ligger gennemsnitligt på rensning af 1000—2000 meter rør i drændimensioner — og overalt bliver de rensset totalt, endda også i sammenføjningerne — det er det 80 atmosfæres tryk, der virker så effektivt.

Indtil dato er der rensset ialt mellem 400.000 og 500.000 meter drænrør.

Den gamle tid med den besværlige opgravning af rør, rensning og derpå ny nedlægning vil snart være en overstået periode.

Gennemsnitsudgiften for rensning ligger på ca. 30 øre pr. løbende meter drænledning, og denne udgift viser sig at ligge væsentligt lavere end det f. eks. udføres for i Holland.

*

Alm. Dansk Gartnerforening

fejrede den 24. august 75-års jubilæum ved en meget smuk fest i Aarhus, hvor den virksomme og stærkt arbejdende forening hyldedes fra alle sider af erhvervslivet. En stor kreds af mennesker i tilknytning til erhvervet, har i et smukt udformet tillæg til Gartneritidende nr. 34 givet udtryk for, hvad betydning, der bør tillægges den usædvanligt velorganiserede organisation. Også Hedeselskabet bragte sin hyldelse og tak for mangeårigt samarbejde, idet selskabet ved festen var repræsenteret ved laboratorieforstander, civilingeniør *Th. Mogensen*.

At samarbejdet er af gammel dato vil forstås af den kendsgerning, at

Hedeselskabets stifter E. M. Dalgas var blandt de 4 første æresmedlemmer organisationen udnævnte i 1887. Læser man E. M. Dalgas artikler igennem fra den tid vil man da også bemærke, at han var mere end almindeligt positivt indstillet overfor alt, hvad der kunne fremme og udvikle havebruget.

*

»Hejmdal« og K. A. Hasselbalch

Da dr. K. A. Hasselbalch i 1929 købte den store hedejendom »Hejmdal« ved Hoven med 310 tdr. ld. hede og ca. 145 tdr. ld. plantage var målsætningen hurtigst muligt at få hele heden opdyrket med de nye metoder, anvist af professor Weiss. Dr. Hasselbalch havde store forventninger til resultatet og gik straks i gang med bl. a. at udvide stalde og lader, således at de kunne stå parat, når opdyrkningen var gennemført. Både stalde og lader blev efter egnens forhold bygget *meget* store, og J. C. Christensen, der da var blevet nabo til »Hejmdal«, da partiet venstre havde skænket ham fødegården »Paabøl«, besøgte ham en dag, og spurgte lidt skeptisk, hvor mange køer, stalden var beregnet til. »20«, svarede Hasselbalch, »er det for mange?« Der var da i 1930 opdyrket de første 65 tdr. ld. J. C. Christensen rømmede sig lidt, og sagde: »Skulle vi ikke begynde med ti?«

Naboerne fra de andre omliggende gårde smilede også lidt af de store lader og sagde til Hasselbalch: »Ja, så ved een da, hvor een ka' kyr si kuen hen, hvis een får for møj.«

Hasselbalchs lader blev ikke for store, allerede i 1932 og i 1936 måtte de udvides og endda måtte der i 1939 bygges en stor staklade et stykke fra gården. Og siden har stalde og lader gennemgået adskillige yderligere udvidelser eller ombygninger.

Udenfor gården står iøvrigt som et slags vartegn for gården den oprindelige første *Hejmdal-plov*, således som den nuværende ejer af gården, oprindelig bestyrer for dr. Hasselbalch, *Chr. Petersen* konstruerede den sammen med smed *Kjærgaard* i Hoven.

*

A/S Plantningsselskabet Sønderjylland

holdt den 19. september generalforsamling i Kollund under ledelse af formanden, borgmester *J. J. Paulsen*, Tønder. Til bestyrelsen genvalgtes amtmand *J. Pinholt*, fhv. landstingsmand *Alfred Kristensen* og skovrider *Froms-ejer*, medens gdr. *Anders Hørlück*, Skodborg, og højesteretsdommer *Fr. Heise* nyvalgtes i stedet for afdøde direktør *Jes Christiansen* og overretssagfører *Hulegaard*.

Selskabets direktør, skovrider *Lindskov Christiansen*, Skærbæk, afgav beretning og bogholder *Ernst Jensen* forelagde regnskabet.

Af regnskabet fremgik, at der på driftsregnskabet havde været et nettooverskud på 26.543 kr., som overførtes til dispositionsfonden, idet der som sædvanligt ikke betales udbytte.

Status balancerer med 1.091.441 kr. og viser, at de faste ejendomme, omfattende 1051,6 ha, er bogført til en værdi af 413.910 kr. Siden i fjor er *Høybergs plantage* indgået i regnskabet med 60,4 ha og *Løgumgaard* med 8,6 ha. Den lovmæssige reservefond og dispositionsfonden andrager ialt 580.000 kr. Selskabets aktiekapital er 240.000 kr.

*

GUGKALK
gi'r Grøde

Faa fuldt Udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

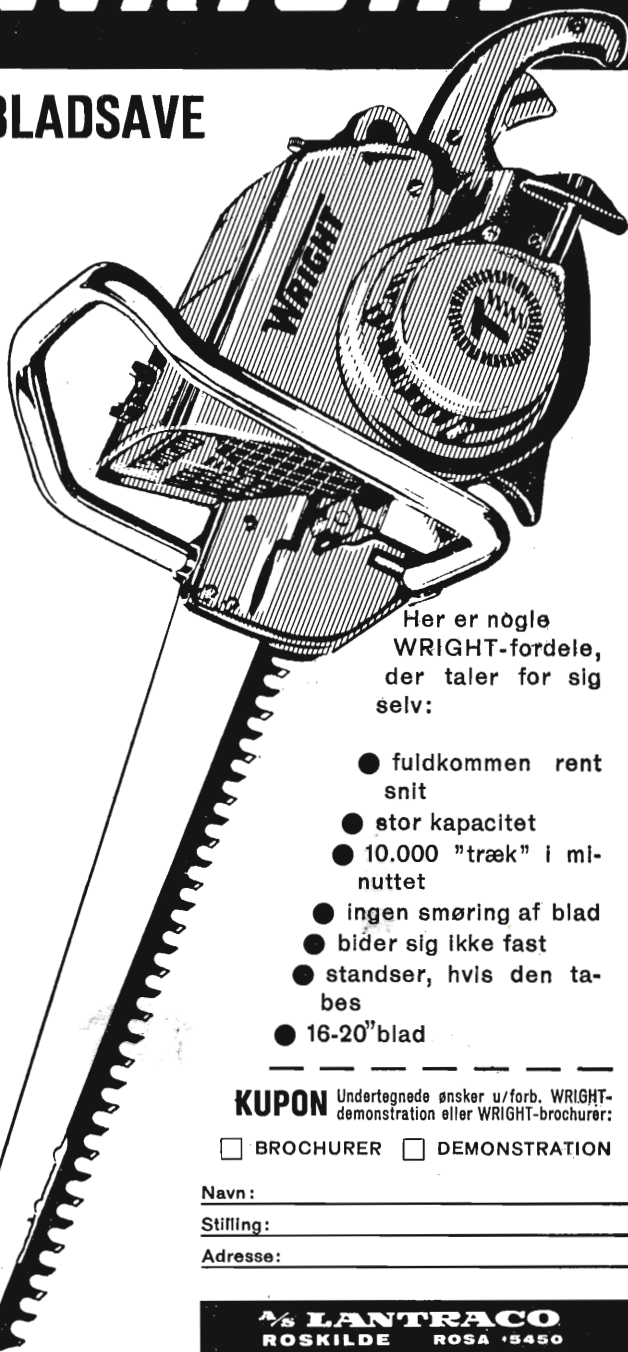
GUG KALKVÆRK A/S
Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21 288

**NATURLIGVIS
skal det være ...**

WRIGHT

BLADSAVE

Her er nogle
WRIGHT-fordele,
der taler for sig
selv:

- fuldkommen rent
snit
- stor kapacitet
- 10.000 "træk" i mi-
nuttet
- ingen smøring af blad
- bider sig ikke fast
- standser, hvis den ta-
bes
- 16-20" blad

KUPON Undertegnede ønsker u/forb. WRIGHT-
demonstration eller WRIGHT-brochurer:

BROCHURER DEMONSTRATION

Navn: _____

Stilling: _____

Adresse: _____

LANTRACO
ROSKILDE ROSA 5450

Fibo

BETONKLINKER
til
**HULMURS- OG
STALDISOLERING**

★
A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Skovtjære 0.433.

Mod vildt- og museskader

Musetjære. Kun mod mus.

Mere effektiv end 0.433.

Arbinol. Spangol V.
(vildtbid.)

Stødbrinol.

Mod rodfordærver.

Specielt monterede sprøjter.

Brochurer: »10 år«

Sprøjten og sprøjteteknik

Sprøjtningresultater 1953/54

DIANA
SKOV TJÆRE

Orehoved, Telf. 96* og 119

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)
Sct. Mathiasgade 68
Kontortid: Kl. 9—15
Lørdag: Kl. 9—12
Aftenekspedition:
Fredag: Kl. 18,30—20

Filialer:

Karup
Flyvestation Karup
Mammen
Løgstrup

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Til alle slags bygninger

DANSK

ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2 . KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Kaas- Briketter

Hovedforhandler:

Nordjyllands
Kulkompagni

Nørresundby
Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas
Telf. Kaas 11

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

FRØCONTORET
KOLDING

Telf. 4344

**FRØAVL
FRØHANDEL**

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE

△ MÆRKEDE RØR

imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad
Arnold Westmark

Alle △mærkede rør føres
Altid leveringsdygtig

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Træsiloer og silotag

Guldborgland
savværk

v. Hedeselskabets
3. distrikt
Skjelhøje - Tlf. 10

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD
Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket △
Imprægnering
Brøndrør

Siden 1896

har vi leveret planter til
skov, have og mark.
Forlang tilbud!

Hjortsøs Planteskole

Tlf. Viskinge *20
Svebølle

engsko kværnsten

STRØMMEN RANDERS TLF. 651

FORLANG
„ODIN”
ØL
FINESTE KVALITETER

Lån til grundforbedring og vandingsanlæg

Dansk Landbrugs Realkreditfond yder lån også til jordforbedringer: *dræning, mergling, dybdepløjning og tilplantning samt vandingsanlæg og spildevandsanlæg.*

Afdragstiden for disse lån er 10—15 år. Lånene effektueres således for tiden i fondens 6½ pct. obligationsserier L 1972, L 1974 eller L 1976. Der betales intet afdrag på fondens lån i første termin efter stiftelsen.

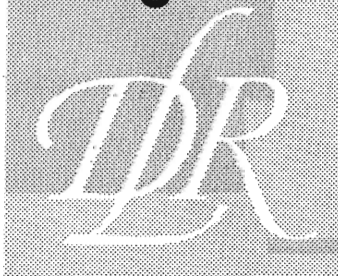
Skulle fonden afslå at yde lån, betaler lånsøger intet vurderings- eller ekspeditionsgebyr til fonden.

Ligesom fondens lån til andre produktive investeringer eller til generationsskifte ydes lån til grundforbedring m. v. mod tilfredsstillende pantesikkerhed inden for 70 pct. af fondens vurdering af ejendommens handelsværdi, medregnet værdien af besætning og driftsinventar samt merværdien af de forbedringer, fondens lån skal finansiere.

Henvendelse om lån i Dansk Landbrugs Realkreditfond sker gennem landets banker og sparekasser, idet fonden kun kan yde lån efter indstilling fra et pengeinstitut.

Dansk Landbrugs Realkreditfond

Realkreditfonden er oprettet for at yde bidrag til fremme af den påkrævede modernisering af landbrugsbygninger, til fortsæt-

telse af landbrugserhvervets rationaliseringsbestrebelse gennem øget mekanisering til lettelse af generationsskiftet i landbruget.

Det gensidige Forsikringsselskab
»Dansk Plantageforsikringsforening«

Driftsregnskab for året 1. april 1961—31. marts 1962.

<i>Indtægt.</i>		<i>Udgift.</i>	
Indskud	618,00	Udbetalte erstatninger.. . . .	70.029,84
Præmie	48.473,00	Falck abonnement	2.000,00
Renter	8.675,65	Forsikringsrådet	200,00
1 udtr. obligation.. . . .	2.000,00	Gaver, blomster m.v.	338,45
Årets underskud	28.589,11	Køb af 2 stk. obligationer.. . . .	1.687,89
		Administrationsudgifter.. . . .	8.586,58
		Kurstab: 126.185 ÷ 120.672.. . . .	5.513,00
	Kr. 88.355,76		Kr. 88.355,76

Status pr. 31. marts 1962.

<i>Aktiver.</i>		<i>Passiver.</i>	
Beholdning af obligationer, nom. 175.100	120.672,00	Reservefond	142.581,35
Kasse-, bank- og girobeholdning..	48.320,24	÷ årets underskud ..	28.589,11
	Kr. 168.992,24	Tekniske reserver: Skadesreserve	55.000,00
			Kr. 168.992,24

B. Steenstrup
Direktion.

/P. Ditlev Petersen.
Kasserer.

Foranstående driftsregnskab og status er opført overensstemmende med bogholderiet, som jeg har revideret. Ved et den 28. august 1962 foretaget uanmeldt kasseeftersyn fandtes ingen anledning til bemærkninger. Den i status opførte beholdning af kreditforeningsobligationer er forevist mig, for Jydsk landkreditforeningsobligationernes vedkommende ved indskrivningsbevis.

Som kritiske revisorer:

F. C. Winther   **Fr. Heise**

Viborg, den 28. august 1962.

M. G. Mikkelsen
statsautoriseret revisor.

I bestyrelsen for »Dansk Plantageforsikringsforening«.

Aalborg, den 28. september 1962.

Chr. Lüttichau.   **Aage Holm.**   **A. Olufsen**

Kloakrør — Landbrugsrør
Monierrør — Spidsbundsør
Mærket Δ 33, leveres overalt

Hovedkontor tlf. Ringsted 468
Fabrik: Hedehusene, telf. 18
— Birkerød — 468

Ringsted Cementvarefabrik og Tømmerhandel A/S

JORDBRUGSKALK

fra vore værker i

FAXE
HOLTUG
HADSUND
SVENDSTRUP J.

Aktieselskabet **FAXE KALKBRUD** Jordbrugskalkafdelingen

Frederiksholm Kanal 16, København K.

Telefon Minerva 7500

AALBORG
AKVAVIT.

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forbygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekød«) omkring stødfugerne. Spørg Hedeselskabet

MEJERIERNES OG LANDBRUGETS ULYKKESFORSIKRING

Gensidigt selskab © Oprettet 1898

Henvendelse til kredsens tillidsmand eller til hovedkontoret:
Vester Farimagsgade 19, København V. - Telf. Minerva 350

Omhyggeligt behandlede **skovplanter**
i værdifulde provenienser

Danplanex Planteskoler A/S

Rødekro - telf. (0 46) 62931*

Holstebro betonvarefabrik

v. Anton Madsen

Holstebro . Tlf. 3

Alt i Betonvarer
indenfor
Dansk Ingeniørforenings
Normer

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

LOMBORGS PLANTESKOLE

GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret
katalog
sendes gratis
på forlangende

Herning Hede- & Discontobank

10—12 $\frac{1}{2}$, 14 $\frac{1}{2}$ —17
Telefon 5 . 273 . 720

Hellestrup Planteskole

(Ejer: Gosch Tændstikfabriker A/S)

Sorø . Tlf. Fulby 133

Specialplanteskole for Hybridaasp

Aktieselskabet
L. Hammerich & Co.
Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854 . Tlf. 2 71 55 (3 lin.)
Aarhus

BRUG
RANDERS
REB

Vestjysk Trælashandel

Varde
Betonvarefabrik

H. Kunø og Aage Pedersen
Varde . Tlf. 519 - 520

Landbrugsrør

(drænrør)

efter Ingf. normer

FORLANG TILBUD

ALT I CEMENT **VARER**

Vi kan levere rør i alle
gængse størrelser efter
ingeniør-normer.
Hurtig levering — reel
betjening.

TJÆRREBORG
CEMENTSTØBERI
Telefon 21

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telf. 58

ØLGOD

Telefon 59

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

en endnu bedre...
PARTNER

Partner R 12 er en videreudvikling af R 11, som hidtil har været den mest solgte motorsav i skovlandet Sverige. R. 12 er konstrueret med lang levetid for øje og er i besiddelse af de egenskaber, man i dag kræver af en moderne motorsav. Lav vægt, helautomatisk kædesmøring, rigtig balance, hurtigt skærende kæde og en ordentlig værktøjsudrustning. Endvidere får De med en Partner motorsav en perfekt service og reservedele til rimelige priser. Se den i arbejdet Forlang demonstration eller specialbrochure.

Tekniske data: 5 HK (DIN), 90 cm³ motor, membrankarburator, fugtsikker magnet, arbejdsvægt 10,5 kg

Pris med 18" sværd ..... kr. 2075,-
 incl. garantiforsikring og 2 serviceeftersyn.

PARTNER
 Motorsav **R 12**

Jylland: Nørre Sundby: Otto R. Nielsen, tlf. 34222. Thisted: Otto Jensen, tlf. 103. Randers: Randers Værktøjsmagasin, tlf. 1470. Hammel: Knud Christensen, tlf. 42. Horsens: Hans P. Andersen A/S, tlf. 25211. Vejle: Basse-Hansen, tlf. 1730. Aabenraa: Andreas Petersen, tlf. 23221. Fyn: Odense: A/S Harald Nyborg, tlf. 121249. Lolland-Falster: Nykøbing F: J. B. Bruun & Son A/S, tlf. 850099. Sjælland: Køge: Jørgen Augsburg, tlf. 2500. Slagelse: L. Ulrich, tlf. 520001. Næstved: A. Larsens Eft., tlf. 720145. Glumsø: Glumsø Isenkram A/S, tlf. 73. Ringsted: Ejnar Christensen, tlf. 1050. Holbæk: A. M. Bjørns Eft., tlf. 2100. Jyderup: Gylling-Folkmann, tlf. 64. Hillerød: O. Petersen & Co., tlf. 122. Lyngby: Johs. Fogh, tlf. 871001. Bornholm: Rønne: Scootercentralen, tlf. 2176. København: Forst & Jagthuset, HI 3030. L. V. Erichsen A/S, tlf. LU 2550, Carl J. Boeck, tlf. C. 9196.

FORLANG DEMONSTRATION